

INSEMNAȚI DESPRE STUDIUL LIMBII

Intr-o pagină a manuscriselor eminesciene se poate citi acest adevăr în legătură cu activitatea școlară a unui mare număr de profesori de limba română sau de alte limbi, a profesorilor în general care supraveghează exprimarea elevilor: „Limba și legile ei dezvoltă cugetarea” (ms. 2285, f. 113). Studiul gramaticii și analizele literare trebuie să aibă în vedere eficacitatea maximă a lecțiilor, stimulând interesul tineretului pentru valorile limbii, pentru cunoașterea și însușirea corectă a vocabularului, a normelor limbii literare. Studiul limbii dezvoltă simțul de observație, gustul estetic pentru o exprimare precisă și colorată. Literatura îndeamnă pe elevi să-și însușească bogăția limbii, eleganța stilistică a exprimării, să distingă nuanțele cuvintelor și să redea cit mai bine orice idee.

O problemă esențială a studiului limbii în școli este armonizarea cantității cu cerințele calității sporite, pe măsura creșterii anilor de studiu. Gramatica și analiza au la bază o terminologie, un sistem de norme și exemplificări de multe ori prea schematici, ignorându-se puterea de atracție deosebită a exemplificării prin citate bine alese. Claritatea terminologiei și contextul a trăgător prin sensul lui, prin legătura strinsă, logică, dintre unitate și totalitatea propoziției pot face atrăgător orice capitol de gramatică. Dacă lipsește comentariul, cit de succint, lexical și stilistic, studiul limbii rămâne o expunere seacă, abstractă, indiferentă pentru elevi. Evident, la fiecare problemă se va ține seama de capacitatea de înțelegere și de asimilare a clasei.

Cantitate și calitate sunt noțiuni fundamentale pentru însușirea și valorificarea limbii, în procesul comunicării ei și în predarea lecțiilor de limbă. Aceste lecții ar căpăta un sprinț eficient dacă, pe lângă Gramatica Academiei și pe lângă dicționarele existente, s-ar putea publica o gramatică fundamentală pentru uzul elevilor cu un comentariu adecvat asupra valorilor stilistice specifice fiecărei părți de propoziție, cu exemplele atrăgătoare și instructive sub toate raporturile (lexic, gramatică, stil), un dicționar

explicativ portativ, accesibil oricui, un dicționar de sinonime de mult așteptat, un dicționar de locuțiuni și expresii (în lucru acum). Foarte necesare sînt și culegerile de texte, însoțite de comentarii cit mai adecvate.

Televiziunea, de atîtea ori solicitată să vină în ajutorul școlii, ar putea face mult pentru studiul unor discipline. Ea rămîne însă în bună parte indiferentă la asemenea solicitări, păstrîndu-și programul tradițional. Filmul și discul ar putea aduce și ele mai multe exemplificări și ilustrații în imagini și sunete a valorilor literaturii române. Împreună pe discuri a unor texte din cei mai de seamă scriitori contemporani, în propria lor lectură ar stimula interesul pentru bogăția și originalitatea limbii noastre. Sînt numeroase posibilități de a îmbina studiul limbii făcut în clasă cu manifestări convingătoare în direcția cultivării ei.

Extinderea studiului limbii române a fost cerută în repetate rînduri în licee mai ales, unde aprofundarea valorilor expresive ar putea da rezultate excelente, aspectul calitativ predominînd asupra celui cantitativ. Dar la vîrsta cînd tinărul are capacitatea necesară de a înțelege și asimila nuanțele mai subtile ale cuvintelor, ale construcțiilor, cu un cuvînt importanta artei stilistice a marilor maeștri ai limbii, problemele limbii abia cî se pun sporadic, după inițiativa cadrelor care predau literatura. Studiul limbii, ridicat la un nivel cit mai înalt, studiu care „dezvoltă cugetarea”, dar și simțul critic și gustul estetic, rămîne pe planul secundar al preocupărilor școlare. De unde și multe neajunsuri în scrierea și folosirea curentă a limbii noastre.

Analizele literare se fac azi sub nivelul cerințelor unui studiu temeinic al originalității artei scriitorice de prestigiu. Dacă este adevărat că orice operă literară se distinge prin valoarea conținutului și a formei, că cele două aspecte sînt inseparabile și că forma, limba opere este materializarea gândirii scriitorului, atunci a analiza numai ideile înseamnă a proceda unilateral, a ignora mari posibilități de aprofun-

dare a tezaurului lingvistic, a stilurilor limbii.

În textele literare apar probleme mai grele, înfrînte în studierea diferitelor capitole ale gramaticii noastre. Dar analiza simplistă, uniformă a unei bucăți literare cu formule stereotipe, care se potrivește oricui, anulează eforturile de precizare a originalității unui autor. Observarea atentă a sintezei dintre tradiție și inovație în procesul valorificării tezaurului limbii literare este foarte limitată. În general se neglijează amănuntul semnificativ al contextului, capabil să însuflețească elementele izolate ale lexicului și să dea o funcție expresivă nouă construcției gramaticale.

Profesorii de literatură ar putea da teme de analiză a artei literare, a structurii unui text limitat la un alineat, privit atent sub raportul valorii particulare a cuvintelor, a construcțiilor gramaticale și a stilului. Mulți, cei mai mulți spun însă: dacă n-o fac manualele, de ce ar face-o profesorul? Elevul pierde astfel esența fenomenului gramatical și artistic al limbii, cu toate că l-ar interesa să știe cum din atît de puține cuvinte, la îndemna oricui, Eminescu a făcut (din 3607 cuvinte față de 52.000 din Dicționarul limbii moderne) artă de cea mai subtilă calitate, cum Caragiale sau Creangă își definesc personajele și mentalitatea lor prin cuvintele simple și prin asocierea lor în contexte memorabile? „Numai mișcarea cuvintelor și influența lor reciprocă alcătuiesc o limbă literară” — spune Tudor Arghezi (Tablete de cronicar, 1960, p. 69), subliniind rolul contextual în creația literară.

Aspecte stilistice ale originalității istorice și gramaticale a limbii apar mai clar în textele antologice, pe care oricare profesor trebuie să le aibă la îndemna, depășind prin sîrguință proprie metodele vechi și comode, materialul limitat cuprins în manuale. Un text în lectură lui Sadoveanu, a lui Arghezi, Tudor Vianu, o poezie interpretată de actori de frunte, o filă de manuscris eminescian reproduș în cărțile aia la îndemna tuturor, trezesc interesul elevilor, îi orientează asupra valorii cuvintelor și asupra rostului formelor gramaticale.

Ar trebui întocmită, în cit mai scurt timp, o carte de analize gramaticale și stilistice cit mai bogată în explicații și modele de analiză lexicală, gramaticală și stilistică. Împreună cu prezentarea modelelor de valorificare a limbii de către cei mai buni scriitori români, în texte atent analizate și comentate cit mai bogat, vor trebui efectuate compunerile individuale și analize ale unor fragmente semnificative din operele citite, recenzii în care să se vadă fondul și forma originală a operelor citite.

Rezumînd cele spuse mai sus, studiul limbii române în școlile noastre ar trebui, după părerea mea să aibă în vedere însușirea și controlul lexicului în toate etapele de învățămînt și la toate disciplinele predate, precizările de amănunt fiind necesare ori cînd, se manifestă ezitări în privința înțelegerii exacte a termenilor și a sensului lor în context. Gramatica elementară ar trebui să fie predată tîndu-se seama de funcțiile stilistice ale părților de vorbire în construcțiile sintactice, iar contextual să fie comentat pentru a sublinia valorile particulare ale elementelor gramaticale. Dozarea comentariilor se va face după nivelul claselor, adîncindu-se treptat latura stilistică a contextului. Tehnica modernă (magnetofon, filme, reproduceri de texte) va putea da un spor de informație în legătură cu analiza gramaticală și stilistică. Sînt de imediată necesitate lucrările de bază pentru studiul limbii în școli: gramatica și dicționarele amintite, unele culegeri de texte, antologii etc.

Conf. EM. BULGAR

REDAȚIA ÎNTREABĂ

Toată lumea știe, din totdeauna, că orice inspecție, în orice școală, trebuie să se încheie cu un proces verbal — document care consemnează observațiile inspectorului și sarcinile trasate de el colectivului didactic pentru consolidarea succeselor, pentru înlăturarea lipsurilor.

Și totuși... Totuși, mulți inspectori merg în școli, asistă la lecții, fac observații, trasează sarcini — dar proces verbal de inspecție nu încheie. Iar vorbele — fie ele chiar rostite de inspectori — după cum bine se știe, zboară.

Întrebăm: de ce nu se iau măsuri ferme pentru ca toți inspectorii să încheie de fiecare dată procese verbale în școlile pe care le vizitează?

În ceea ce privește pregătirea de cultură generală a viitorilor zooveterinari consider că trebuie să se pună accent deosebit pe materialele strîns legate de specialitatea acestora — zoologia, chimia, botanica — în cadrul unei alcătuirii unitare și judicioase a planurilor de învățămînt, în care să se evite paralelismele atît între temele predate la lecțiile de cultură generală și cele predate la lecțiile de specialitate, cit și între capitolele diferitelor discipline de specialitate. Ar fi bine în același timp ca în ansamblul pregătirii de cultură generală să se includă, alături de cel puțin o limbă străină de circulație universală, care să se predea aprofundat, și studierea pe o perioadă de doi ani, să spunem, a limbii latine, tîind seama de necesitatea ca elevii să cunoască terminologia folosită curent în zoologie.

În legătură cu pregătirea de specialitate apare pregnant necesitatea asigurării unui raport judicios între volumul cunoștințelor de medicină veterinară și volumul cunoștințelor din domeniul zootehnic

— În studiile pedagogice aparute în ultimul timp se subliniază deosebirile între știința ca atare și disciplina școlară, respectiv între chimia ca știință și chimia ca disciplină școlară. După părerea dvs. există antagonisme între concepția de predare în funcție de necesitatea formării orizontului de cultură generală al tuturor elevilor pe deoarte și în funcție de pregătirea unor viitori specialiști pe de altă parte?

— Categoriic, există deosebiri — nu antagonisme — între modul în care se transmit cunoștințele de cultură generală și cele de specialitate. Există deosebiri ca metodă și conținut între învățămîntul de cultură generală și cel de specialitate.

Școala are rolul de a transmite cunoștințe generale, de a forma o bază pentru pregătirea de specialitate, care se realizează în învățămîntul superior — și încă nici aici în primii ani, ci în anii 4 și 5.

Liceul trebuie să dea elevilor cunoștințe de bază, să-î înarmeze cu o metodă de a învăța rațional și de a rezolva științifice probleme. Aceasta nu contrazice cerința de a se introduce în clasele mari studiul teoriilor și rezultatele practice ale chimiei moderne, deoarece aceste cunoștințe nu se vor prezenta la nivelul la care se

prezintă în cadrul învățămîntului superior de specialitate. Va fi mai mult o informare absolut necesară în condițiile cerute astăzi de un învățămînt științific, la curent cu progresele noi ale științei și tehnicii moderne. Elevii claselor mari pot fi introduși în probleme de cercetare ale chimiei, dacă acest lucru se realizează cu grijă, cu discernămint.

— O dată cu noile progrese înregistrate de chimie, ca și de celelalte științe, s-a realizat o interpenetrare foarte strînsă a acestora. Cum poate fi oglîndită această interferență a diferitelor ramuri ale științei în predarea chimiei în școli?

— În condițiile revoluției științifice-tehnice contemporane se vorbește tot mai mult despre interferența chimiei cu fizica, matematica, biologia, tehnica etc. Nivelul actual de dezvoltare a chimiei se datorează în mare măsură și rezolvării prin procedee matematice sau fizice a celor mai dificile probleme de chimie. Pe de altă parte, cercetarea cere astăzi și faptul că chimia își găsește aplicații largi în fizică, biologie, medicină, tehnică etc.

Corelația și interdependența între diferitele domenii ale științei este o problemă a zilelor noastre

Dr. VASILE DIOMU
cercetător științific principal
la Institutul de științe
pedagogice

Liceele industriale

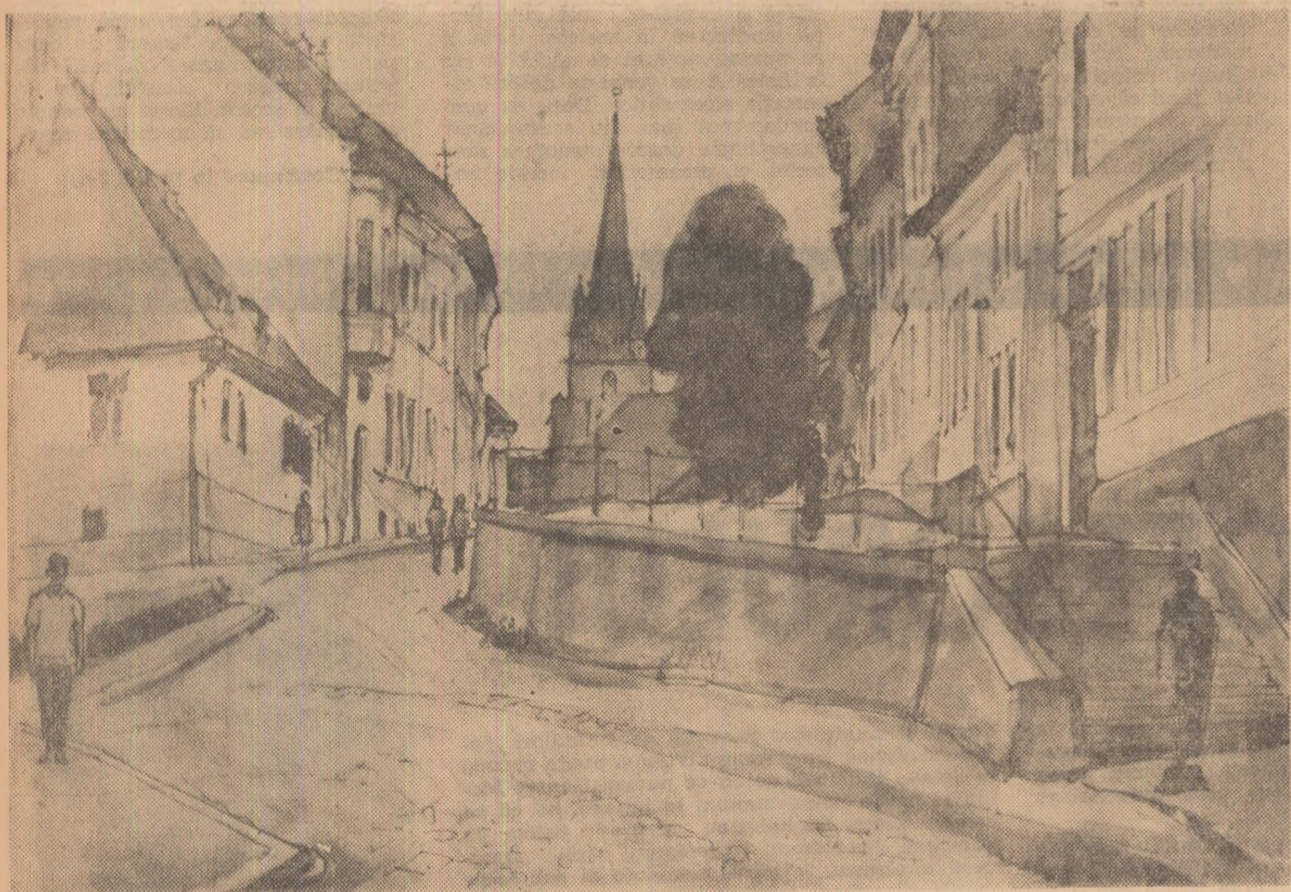
Creșterea complexității producției industriale moderne determină sporierea continuă a ponderii profesorilor de specialitate cu caracter mediu și superior, ca și stratificarea mai diferențiată și diversificarea accentuată a acestor profesii. Constatăm astfel că introducerea tehnicii moderne și a tehnologiei de producție la nivel mondial a făcut să apară o serie de profesii noi, care necesită tehnicieni cu cunoștințe la nivelul absolvenților de liceu. În această condiții,

crearea liceelor de specialitate pentru sectorul industrial este deosebit de binevenită. Permițînd valorificarea integrală a experienței pozitive a fostelor școli de arte și meserii și a liceelor industriale, care au pregătit numeroase cadre de nădejde, liceele de specialitate cu profil industrial vor asigura formarea unor tehnicieni culti, pregătiți în funcție de cerințele dezvoltării industriei noastre. În același timp, prin înființarea lor se creează o verigă de legătură pentru unificarea și dezvoltarea pe mai departe a formelor de pregătire a cadrelor tehnice de la nivel mediu la nivel superior.

Întrucît problemele privitoare la profilul liceelor de specialitate pentru sectorul industrial și la conținutul pregătirii în cadrul acestor licee au fost dezbătute relativ amplu în presă, mai puțin referi în special la aspectul legăturilor pe care le creează în pregătirea cadrelor necesare industriei noastre. Este cunoscut faptul că într-o serie înfrîngătoare de domenii industriale — siderurgie, construcții de mașini, petrochimie — în care au pătruns procese de producție complex automatizate și se utilizează procedee tehnologice cu un înalt grad de complexitate, profesii cu calificarea la nivelul școlii profesionale au fost în largă măsură înlocuite cu profesii de calificare mai înaltă. În aceste condiții, însă, și funcția următoare pe planul activității tehnice din întreprinderi — respectiv funcția îndeplinită în prezent de maeștri — va necesita o pregătire mai înaltă, avînd ca bază, eventual, actualul nivel de specialitate. Creșterea și ar fi necesare școlii care, primind absolvenții ai liceelor de specialitate, să aibă rolul de a pregăti conductorii tehnici, adică specialiștii cu sarcini de conducere în sectorul de producție și cu o calificare foarte apropiată de cea a inginerilor. Prin pregătirea teoretică pe care o vor da elevilor lor, completată cu o experiență pe care o vor dobîndi aceștia în timpul practic în producție, liceele de specialitate pot deveni un izvor principal pentru recrutarea viitoarelor cadre ingineresti.

Elementul principal în formarea tehnicienilor pentru industrie îl constituie, desigur, calitatea pregătirii tehnologice pe care o vor primi aceștia în liceele de specialitate, experiența practică pe care o vor acumula ei înăuntrii anilor de școală. Este cunoscut faptul că absolvenții fostelor licee industriale trebuiau să treacă, printre altele, o probă profesională deosebit de exigentă. Cu atît mai mult în condițiile actuale dezvoltate a tehnicii industriale, absolvenții liceelor de specialitate vor trebui să cunoască în profunzime tainele profesiei respective, atît pe plan teoretic cit și pe plan practic. De aceea consider că examenul de absolvire va trebui să cuprindă o lucrare de sinteză permițînd verificarea amplă a unor cunoștințe și deprinderi raportate direct la cerințele tehnice actuale ale sectorului de producție în care viitorii absolvenți urmează a fi repartizați.

Lector univ. ing. TH.
NITULESCU

Prof. NICULESCU NIC

Sibiu

Urmări din pagina 1

Clasic și modern în predare

țiile chimice pe care le învață, ci să înțeleagă mecanismul lor, descurcîndu-se într-o problemă de chimie în același mod cum rezolvă problemele de matematică, printr-un raționament logic de specialitate.

— Din ce clasă credeți că li se poate prezenta elevilor structura atomului mai detaliat?

— Din clasa a IX-a, cînd li se poate vorbi și despre particolele elementare, bineînțeles urmărindu-se înțelegerea proprietăților chimice ale elementelor (caracter electrochimic, valență) și natura legăturilor chimice (se poate menționa și legătura covalentă). Se pot de asemenea prezenta pe larg, în această clasă, legile chimiei, natura legăturilor chimice și tipurile de legături, cu aplicații practice în probleme.

— Iar problemele noi, rezolvate de chimia zilelor noastre?

— Referiri la aceste probleme se pot face foarte bine în clasele a XI-a și a XII-a, în cadrul anumitor capitole. O dată cu prezentarea noțiunilor de cataliză și a aplicațiilor acesteia se pot aminti teorii noi în acest domeniu — teoria fizică și chimică, teoria energetică, teoria structurală, teoria multipletelor și teoria electronică — cea mai nouă — care are la bază concepția modernă despre legătura chimică și teoria modernă a stării solide. Aici se poate vorbi despre compusii elemento-organici cu aplicații în cataliză, despre catalizatori de suprafață care explică reacțiile de cataliză în sinteză, despre cataliza cu aplicații în sinteza amoniacului și a acidului sulfuric.

În cadrul studiilor metodelor generale de sinteză anorganică și organică pot fi înfățișați compusii organici și anorganici noi, metodele noi de sinteză, făcîndu-se de asemenea referiri la chi-

mia borului și siliciului, vorbindu-se despre polimerii anorganici, despre fosfane — substanțe complexe care stau la limita între substanțele anorganice și cele organice. Tot aici își are loc prezentarea combinațiilor complexe și a aplicațiilor lor în chimia analitică, în metalurgie, în biologie, a reacțiilor la temperaturi și presiuni ridicate, din care rezultă sistemele ternare de metale cu puncte de topire foarte ridicate, a schimbărilor de ioni folosiți în sinteză și în separarea unor elemente rare. Tot la sinteză se pot prezenta ca elemente noi, moderne, direcția de sinteză. Sintezele recente ale unor substanțe organice și anorganice și aplicațiile lor. Deosebit de importante sînt în acest domeniu carbururile de wolfram, hafniu, niobiu etc. și sistemele complexe de carboazoturi sau carbosilicuri, substanțe cu duritate mare care înlocuiesc diamantul în tehnică. Consider că elevilor din ultimele clase li se poate vorbi și despre oxosinteză, despre transformarea olefinelor în aldehide și alcooli. Se pot prezenta tot acum, într-o accepțiune nouă, relațiile între structura și proprietățile substanțelor, influența reciprocă a atomilor în moleculă, teoria structurii, funcțiile organice

mixte ș.a., iar cînd se studiază carbonul și se vorbește despre grafit se pot aminti compozi de includere a grafitului și aplicațiile lor.

— Așadar, pledați pentru introducerea treptată, progresivă a elementelor de chimie modernă?

— Nu recomand ca problemele cele mai noi de chimie să fie prezentate în clasele mici pentru că în aceste condiții noul se va suprapune pe noțiuni de bază insuficient fundamentate și în detrimentul acestora.

— Cum vedeți, în acest caz, alcătuirile manualelor de chimie?

— Aș propune un singur manual pentru toate clasele școlii generale și alt manual — de asemenea unic — pentru toate clasele de liceu, în care să se prezinte cunoștințele unitare, pornind de la noțiuni de bază și ajungîndu-se la unele realizări ale chimiei moderne. În astfel de manuale legătura cu practica, cu realizările industriale chimice s-ar putea face concomitent cu prezentarea substanțelor și compoziilor mai importanți, nu ca un capitol izolat, la sfîrșit. Consider că asemenea manuale pentru mai multe clase ar putea realiza o unitate în pre-

ADOLESCENȚA

EXTEMPORAL

CREȘTEREA ADUCE

CU SINE ADÎNCI

MODIFICĂRI PSIHICE

O problemă deosebit de complexă a muncii școlare este educația tinerilor aflați la vârsta adolescenței. S-a scris și se scrie mult despre acest subiect. Foarte multe din lucrurile care conținge educația și pedagogice au fost atinse; mai puțin s-au tratat însă lucrurile fiziologice, deși ponderea acestora este deosebit de însemnată.

Nu de mult, în „Gazeta învățămintului”, un articol semnat de prof. V. Neșțianu cerea „să se rupă cercul tăcerii”. Consider că avea multă dreptate, deoarece, dacă nu-l vom rupe noi, educatorii, vom lăsa loc influenței unor factori dăunători, care pot infiriza formarea la tineri a unei concepții juste despre viață.

Intenția noastră nu este de a expune în cadrul acestui articol o lecție de fiziologie a pubertății și adolescenței; credem însă necesar a aminti câteva noțiuni legate de acest subiect. Desfășurarea complexelor hormonale care duc la maturizarea progresivă a organismului copilului în drum spre pubertate și adolescență începe inexorabil în cadrul unei perioade de vîrstă bine delimitată. În cadrul acesteia există însă variații determinate de o serie de factori individuali și de mediu. Modificările somatice, corporale, din această perioadă se învecinează cu schimbările psihice și de comportament. Gama acestor modificări este foarte largă. De aceea conștientăm apariția de diferențieri între elevii aceleiași clase, care determină o turbare a coeziunii preexistente, rod al îndelungatei preocupări de formare a unui colectiv unit și omogen.

Modificările psihice apar insidios. La început neclare, dezordonate, ele se ontăresc cu timpul profilul individualității viitoare a tînrului. Dacă luăm în considerare faptul că transformările survin succesiv, ne dăm seama că epoca respectivă solicită o preocupare maximă din partea educatorului, deoarece în această perioadă instabilitățile psihice — adolescentul în devenire — reacționează cu promptitudine exagerată la excitațiile psihice. Uneori spiritul critic se exprimă prin atitudini tăioase, chiar agresive. Alături adolescentul se rupe de mediu, se retrage în sine, visează, devine un „mare neînțeles”. Lipsa de discernămint deosebită insuficiența cunoașterii a realității, a imensității aspectelor lumii duc la raționamente care vor să fie „viguroase” dar rămîn, în fond, false și puerile.

Concomitent cu aceste manifestări de frîndă sau de nepăsare apar sentimente, fidei și atitudini orientate spre sexualitate, acesta fiind un impuls elementar care își face apariția la momentul dictat de complexul hormonal particular al fiecărui individ. Trebuie să luăm în considerare faptul obiectiv că această epocă glandele sexuale (gonadele) își încep activitatea, iar psihicul este dominat de preocupări afective.

Toate aceste manifestări nu sînt proprii doar tînrului zilelor noastre: le-a înregistrat istoria tuturor timpurilor, în măsura morăurilor lor respective. Ele nu sînt nici mai frecvente, nici mai dăunătoare decît au fost în tinerețea atîncetilor noștri. Ceea ce poate dăuna este exacerbarea acestor manifestări.

Ce poate face în această direcție școala? Mult, totuși, am putea spune; în mîna profesorului este cheia formării spiritului-morale a tînrului. Un adevărat pedagog este numai acela care simte în toate fibrele ființei sale mîna țării de a se devota nu numai instruirii, ci și educației tînrului, țării de a se strădui în toate cazurile, de a-și domina pornirile și de a-și înfrîna reacțiile spontane în fața manifestărilor „atît de diverse, uneori ciudate și adesea supărătoare” ale tînrului. El cer explicații, uneori cu naivitate adevărată, alții prefăcută, insinuată. Dacă îi vom reperi printre-rîsuri răspunsuri, ei se vor închide în sine sau vor căuta aierea explicația preocupărilor care-l frîmintă. Cîd că fiecare profesor trebuie să fie documentat temeinic și asupra problemelor specifice adolescenței, să poase noțiunile de bază ale complexului anatomofiziologic și psihic care participă la maturizarea organismului în perioada trecerii de la copilărie la adolescență, să fie capabil de a demonstra că este bine ca tînrul să opună rezistență tendințelor erotice, să arate, întemeiat pe date științifice, care este epoca din viață indicată pentru pășirea pragului de la copilărie la viața de adult.

Organele competente din institutele de știință și de educație sanitară din țara noastră au editat o serie de materiale care au fost difuzate — nu pentru a fi citite ca atare în fața unor grupuri mai mult sau mai

puțin omogene de elevi, ci pentru a-i ajuta pe educatori (profesori, medici) să completeze opera de educație a tînrului.

Nu de mult au văzut lumina tiparului două broșuri alcătuite de mediet-scriitori, adresate direct tînrilor și întocmite pe înțelesul lor. Broșurile s-au difuzat în școli prin secțiile de educație sanitară raionale. Conținutul lor bogat, științific, forma de expunere plină de tact și deosebit de îngrijită, pot contribui de asemenea la lămurirea multor nedumeriri.

Forma cea mai potrivită de educare rămîne însă convorbirea directă, prietenească, individuală sau în grupe mici, omogene, condusă cu îndeminare fie de medic, acolo unde există, fie de profesor, acolo unde medicii lipsesc. Bineînțeles că efortul conjugat al acestor doi factori educativi, chemați să lucreze în colaborare strînsă, va da rezultatele cele mai bune. Se înțelege de la sine că este indispensabil ca discuțiile cu fetele să fie conduse de o femeie, iar cu băieții de un bărbat.

Să nu uităm că micile „tragedii” prin care trec mulți din elevii noștri se datorează și faptului că nu ne-am aplecat la vreme asupra lor să le ascultăm păsările și să le spulberăm nedumeririle.

Dr. G. E. SOLCANESCU

SĂ CONTURĂM

TELURI POZITIVE

ȘI CONVINGĂTOR

JUSTIFICATE

Nu există o unanimitate în ceea ce privește etapa de dezvoltare la care se referă termenul de adolescență, întrucît nu există unanimitate nici în privința criteriului în funcție de care această etapă s-ar putea delimita. Unii specialiști punem în special de la considerente biologice, alții socotesc adolescența ca un fenomen social. În unele lucrări se consideră că sînt adolescenți pur și simplu elevii liceului, în altele termenul acesta se aplică începînd de la 10 ani, în altele de la 14 ani. Cîd despre sfîrșitul adolescenței, unii o situează la vîrsta de 17 ani, alții ajung chiar pînă la 25. Se folosește curent și termenul de preadolescență, desemnînd perioada de început a adolescenței. Sintetizînd diversele argumente putem considera adolescența (inclusiv preadolescența) ca fiind cuprinsă între 12—13 ani și 16—17 ani. Opunerea celor două anghuri de vedere — cel biologic și cel social — este evident artificială. Psihologii marxisti au demonstrat profunda interdependență a acestora, subliniind rolul preponderant al condițiilor obiective, sociale în dezvoltarea individului.

Adolescența este în primul rînd, după cum se știe, o perioadă de creștere fizică rapidă și intensă, cuprînzînd schimbări adînci care afectează sectoare importante ale organismului. Un aspect foarte important îl constituie pubertatea cu caracteristicile ei. Unii psihologi și igienisti occidentali au exagerat mult caracterul de criză al acestei etape. Cercetări atente au arătat însă că în condiții social-educative adecvate, condiții pe care societatea socialistă le poate oferi din plin, transformările specifice pubertății se desfășoară fără șocuri, fără „crize”.

O prîghie importantă în formarea personalității adolescentului îl constituie dezvoltarea adecvată a intereselor sale. Cercetările au scos în evidență unele caracteristici ale intereselor în curs de formare la adolescenți: o insuficiență stabilitate, o insuficiență coordonare și ierarhizare a perspectivei și preocupărilor. Părinții și profesorii nu trebuie să se lase induși în eroare de unele manifestări de suprafață. Uneori adolescenții înclină spre o anumită activitate nu pentru ceea ce are ea esențial, ci pentru unele elemente exterioare, neimportante. De exemplu, faptul că un elev se străduiește să înțelegere un mic laborator nu este o dovadă sigură a interesului său pentru chimie. El interesează poate jocul cu sticluc și eprubete. Un copil de 12—13 ani poate afirma că dorește să devină inginer și totuși să nu dea nici o atenție unei discipline ca fizica. Profesorii și părinții cu datorită să cerceteze aptitudinile și interesele copiilor lor și să-și pună în situația de a-și dezvolta interese superioare, stabile și eficiente.

Interesele, preocupările, idealurile trebuie just organizate, ierarhizate. Adolescentul poate să înțeleagă

faptul că el va ocupa un loc anumit în viața socială și că este el însuși răspunzător de ceea ce va deveni — un om util și apreciat sau un element negativ, neproductiv, un balast pentru ceilalți. Trebuie să veghem la modul cum se constituie scara de valori la care copilul își raportează acțiunile: ce e rău și ce e bine, ce trebuie să dorească și ce să respingă etc.

În adolescență se dezvoltă mult capacitățile de gîndire logică, de control independent al corectitudinii raționamentelor. Utilizarea definițiilor științifice, desfășurarea unor raționamente corecte și coerente, posibilitatea de a opera cu raționamente ipotetico-deductive — toate acestea se dezvoltă firesc dacă există din partea profesorilor și părinților o îndrumare potrivită. De aceea, în predarea disciplinelor școlare — la matematică, fizică, gramatică etc. — trebuie să se pună un accent mai vădit ca în primele clase pe înălțuirea și justificarea logică a cunoștințelor. Să nu uităm însă că în această perioadă, în special în preadolescență, gîndirea științifică este abia în curs de formare, iar autocontrolul elevului asupra concepțiilor și raționamentelor folosite trebuie permanent stimulată și ghidată de către profesor. Copilul trebuie îndrumat cu grijă și perseverență să gîndească logic și să-și controleze cursul logic al ideilor, prin conștientizarea justificărilor, prin corectarea corectitudinii unor noțiuni și a înălțuirii de idei, prin dezvoltarea spiritului critic.

Pe de altă parte, cercetările psihologice au scos în evidență faptul că la 12—14 ani rămîne încă puternică tendința copiilor de a se interesa de aspectele realiste-concrete ale lucrurilor. Operarea cu abstracții, mai ales cu abstracții de ordin mai înalt — ca în fizică și matematică — este încă, pentru ei, destul de dificilă. În cazul în care nu există o îndrumare pedagogică foarte atentă, apare riscul unei însușiri formale a cunoștințelor științifice.

Schimbările rapide care se petrec în aspectul lor corporal și în structura lor sufletească îi fac pe adolescenți să aibă față de cei din jur atitudini care par ciudate, dar care sînt perfect explicabile: un amestec specific de timiditate și îndrăzneală ce merge uneori pînă la obrăcnice, gesturi brutale alterînd cu atitudini pline de gingășie etc. Se dezvoltă mult spiritul de independență, nevoia de a expune și impune punctul de vedere propriu. În același timp apare o puternică preocupare față de propria viață sufletească.

Alte expansiuni afective cit și, dimpotrivă, înclinarea manifestată uneori către izolare, sînt manifestări firești. Ele cer însă din partea educatorului mult tact și, în general, multă delicatețe. Putem realiza îndrumarea prietenilor, a vizitelor reciproce, a vizionării de spectacole, a lecturii, nu rezumîndu-ne la dispoziții formale, ci construînd pe îndelete, cu răbdare, motivații profunde, limpeză, temeinice. Îngăduirile goale de sens nu au eficiență, căci adolescentul găsește mijloace de a le escalada. Sensurile pot fi însă conturate numai prin-o muncă educativă adecvată. Ne întrebăm uneori ce să facem în orele de dirigiență. Să le utilizăm în primul rînd pentru ca, pornind de la probleme reale de viață, să conturăm aceste sensuri, aceste îndemnuri pozitive și clar justificate.

Să fimem seama, apoi, de faptul că adolescentul începe să se intereseze de viața socială, de probleme și preocupările oamenilor din jurul său, că el dorește să înțeleagă mai temeinic fenomenele sociale și politice. Către sfîrșitul adolescenței, la 15—16 ani, apar primele preocupări filozofice: care este sensul vieții, care este natura progresului social etc. De aceea, adolescența reprezintă o perioadă extrem de importantă pentru dezvoltarea unei concepții științifice sănătoase despre lume și societate, perioadă ale cărei valențe școlară, familială, organizațională de tînreri sînt chemate să le valorifice la maxim. Orie de dirigiență în primul rînd, dar și cele de literatură, de istorie, de geografie, de fizică etc. pot valorifica această nevoie a adolescentului de a se insera activ și conștient în viața socială, îndrumîndu-i preocupările, idealurile. În aceeași ordine de idei trebuie să amintim faptul că adolescentul este foarte receptiv la o justă educație patriotică, la tot ceea ce poate servi ca izvor de îndemnuri pozitive în istoria și cultura patriei noastre. Mîndria de a aparține unui popor cu mari tradiții culturale, unei țări în plină dezvoltare economică-socială și cultural-științifică reprezintă un aspect pozitiv extrem de important al vieții sufletești a adolescentului, care trebuie valorificat în întregul proces educativ.

Socialismul în general, marile progrese, marile perspective ale țării noastre în special, pot oferi adolescenților un izvor nesecat de idealuri și interese superioare. La toate acestea trebuie să se adauge exemplul pozitiv al mediului școlar și familial și îndeosebi exemplul pozitiv al personalității profesorului — chipul luminos al educatorului om de cultură, stăpîn pe o înaltă calificare, cu o comportare impecabilă în toate împrejurările. Se spune adeseori că procesul de instruire și educare, dincolo de informația și îndemnul pe care le prilejuește, trebuie să valorifice exemplul pozitiv pe care îl constituie, în ochii elevilor, profesorii lor. Acest adevăr este valabil pentru toate etapele de dezvoltare, dar semnificația sa apare cu cea mai mare pregnanță în raport cu adolescența. Căci vîrsta adolescenței este vîrsta la care modelul, exem-

plu demn de a fi urmat în viață începe să fie căutat în mod conștient. Și nu poate exista pentru profesor o mai deplină bucurie decît aceea de a fi socolit de adolescenți drept personalitate ideală cu care ar vrea să semene întru totul.

E. FISCHBEIN
cercetător principal la Institutul de psihologie

VÎRSTA DE AUR TREBUIE

CIZELATĂ CU CEA MAI

MARE MĂESTRIE

Fiecare etapă de vîrstă își are importanța ei pentru că este consecința celei dinainte și o pregătește pe cea care urmează. Printre toate, însă, adolescența ocupă un loc deosebit, căci este vîrsta marilor prefaceri, a marilor efervescențe. Vîrsta la care se plămădește omul de miine. Este ceea ce J. J. Rousseau numea „a doua naștere”.

Adolescența, așa cum arată însăși etimologia cuvîntului, este vîrsta creșterii, vîrsta cînd copilul se transformă treptat în adult. Metaforic, ea a fost socotită cînd „vîrsta îngrădă”, cînd „vîrsta de aur”. Vîrsta a contrastelor și a contradicțiilor, aceste metafore contradictorii l-au convins deopotrivă. Căci dincolo de flegmeala, de ușurătatea aparentă a adolescenței se ascund, de cele mai multe ori, mari frîmțării.

Adolescenții sînt mai puțin spontani decît copiii, așezăz sentimente și preocupări pe care nu le au, pozează în rolul de „copii teribili”, fac pe „grozavii” pentru a-și ascunde timiditatea, care este adevărată caracteristică a vîrstii. Toate acestea derutează pe educator și îl fac adesea să recurgă la măsuri greșite.

Cu toată tendința spre introspecție, adolescenții simt nevoia mărturisirilor, a confesiunii, a împărtășirii bucuriilor și durerilor lor. Aceste confidențe ei le fac uneori părinților, alții prietenilor sau profesorilor lor. Ideal ar fi ca aceste mărturisiri să fie făcute celor care îi pot îndruma mai bine. Dar, între a provoca o astfel de confidență și a o primi, este un drum lung, cu numeroase primejii. Am făcut cîndva greșeala de a nu căuta să înțeleg timp ce mărturisire urmează să mi se facă. Devenind dinainte, fără voia mea, posesora acestei taine, am pierdut posibilitatea de a mai interveni direct în dezvoltarea unei adolescențe. M-a ocolit, s-a ferit de mine, s-a închis în ea. Într-o altă împrejurare, după ce am confiscat un jurnal intim al unei eleve care nu era atentă la lecție, n-am observat zbuciumul ei și am uitat să-i înapoiez, atunci cînd a sunat, caietul, plecînd cu el în cancelarie. La sfîrșitul orelor, eleva a venit să mi-l ceară. Era plînsă, cu ochii în pămînt, cu glasul stîns. Mi-am amintit experiența anterioară și, restituindu-i caietul, m-am scuza că am neglijat să-l dau imediat după lecție. La întrebarea ei ocolită dacă am citit ceva din caiet, i-am răspuns indignată: „Cum poți să crezi așa ceva?” Mi-am exprimat apoi ulmirea că aduce la școală un lucru atît de personal, atît de intim, atît de mult al ei. Este ușor de închipuit că, după acest gest, aș fi putut afla orice „taină”, oricît de mare, din caietul cu pricina.

Cea dintîi nouate care apare în viața afectivă a adolescentului este fără îndoială precizarea instinctului sexual. A doua nouate, legată de cea dintîi, este dezvoltarea sensibilității, a sentimentelor. Despre aceste două mari probleme, sexualitatea și dragostea, s-a scris, s-a vorbit, s-au pus diagnostice și s-au prescrip remedii. Cum trebuie să le privească pedagogul, profesorul în atitudinea față de aceste probleme considerăm că dîrul just este acela pe care Aristotel îl recomanda în Etica lui: calea de mijloc între două extreme. Căci extreme sînt atît neglijarea acestor probleme atît de importante, cît și exagerarea lor, transformarea lor în probleme majore ale adolescenței. Iar calea de mijloc este plasarea acestor probleme la locul lor adevărat. A vorbi despre existența dragostei la vîrsta adolescenței este o exagerare periculoasă. În adolescență nu apar decît premisele acestui sentiment. De fapt, adolescenții mai mult „visează” dragostea — și acesta este sentimentul firesc vîrstii. Ei cunosc mai puțin prietenia, tandrețea, simpatia, ceea ce doar seamănă cu dragostea. Un scriitor francez socotește acest sentiment drept „l'attente de l'amour”, visarea, așteptarea dragostei, care este încă ceva nelămurit, vag, tulburător.

Dacă acestea sînt principalele probleme pe care adolescența le pune pedagogului, care sînt cele mai bune metode de rezolvare a lor? Mai întîi, dacă adolescența este într-adevăr vîrsta marilor probleme, pedagogul trebuie să plece de la studierea acestor probleme, de la cunoașterea lor. A acționa la întimplare, empiric, este o greșeală și poate deveni o crimă. Nu este suficientă nici chiar cunoașterea vîrstii adolescenței și a problemelor ei generale. Mai mult decît la oricare vîrstă, față de elevii mari pedagogul trebuie să lucreze diferențiat, să aplice o pedagogie diferențială. Dacă există o psihologie diferențială — și termenul s-a folosit adesea — atunci cu atît mai mult trebuie să existe și o pedagogie în acest sens. Printre-o astfel de pedagogie nu trebuie să înțelegem numai necesitatea de a deosebi comportarea celor două sexe sau variațiile de comportare ale diferitelor vîrste, ci mult mai mult. Pedagogul este chemat să cunoască deosebirile dintre indivizi, să studieze realitatea individuală pentru a sesiza detaliile specifice și pentru a varia astfel atitudinile educative. Ceea ce se potrivește unui adolescent poate fi ineficace sau de-a dreptul primejdios pentru altul.

Factorul de bază al educației adolescentului în școală este profesorul, personalitatea profesorului. Om cu o pregătire specială, cu experiență mereu mai bogată în rezolvarea problemelor educative, profesorul este însă, de cele mai multe ori, un om de altă vîrstă, aparținînd altei generații, uneori foarte îndepărtată de generația pe care o educă. Există și acest paradox: cu cît experiența pedagogului crește, cu atît crește și distanța dintre vîrsta lui și vîrsta celor pe care îi educă. Și, în timp ce experiența acumulată îl poate face mereu mai înțelegător, mai apropiat de tînreri, vîrsta îl depărtează mereu mai mult de cei pe care vrea să și-i apropie.

Pedagogul însă nu este, nu trebuie să fie un om oarecare. Contactul permanent cu generația tînră trebuie să-l facă să-și păstreze tinerețea sufletească, amintirea vie a propriei sale tinereți. El trebuie să aibă o mare finețe spirituală, să fie capabil a întui sufletul tînr, să aibă un adevărat dar al divinăției, darul de a ghici ce se petrece dincolo de zidul aparent de netrecut al adolescenței. Pentru deschiderea tuturor porților, oricît de ferecate, există o iarbă a fiilor sigură: este simpatia, afecțiunea, tandrețea cărora nici un adolescent nu se rezistă.

În mîna noastră, a tuturor celor ce contribuim la educația adolescenților, stă deci puterea de a transforma această bogată virtualitate într-o realitate superioară. Metalul brut al vîrstii de aur trebuie să fie lucrat, cizelat cu cea mai mare finețe și măiestrie. Este aceasta o datorie față de conștiința noastră. Față de societatea noastră socialistă față de ziua de miine

Prof. MARIANA VASILESCU

„Pot să-i țîn minte pe toți?”

Întrebarea, formulată astfel în chip de năpuns-scuză, îi stînjea vîdit pe tînrul profesor cu care stăteam de vorbă despre cițiva dintre foștii săi elevi: simțea că este ceva în neregulă — și nu în legătură cu memoria. Aici, dimpotrivă, totul funcționează îndeobște bine, fapt certificat prin felurile teste, lucrări de control, examene prin care a trecut întotdeauna cu succes. Dacă nu-și aminteste nimic de niște adolescenți înregistrați în matricola școlară încă anul trecut, vina — nu-i așa? — este probabil a lor: lipsa de personalitate, minimumul de corectitudine și atît, normalul fără semn distinctiv nici într-un sens, nici în celălalt. Intr-adevăr, poți pretinde unui creier pur și simplu omeneș, neelectronic, să-ți țînă minte pe toți? Fă și dumnea-ta socoteala: zeci de clase a cîte șicrec elevi...

Dar erau niște argumente atît de subrele, încît a renunțat la ele încă mai înainte de a le da glas. De unde, din adîncurile aceleiași memorii s-au ridicat, poate, niște plămădiri literare: nîmbate de venerabile; descăliți evocați de Sadoveanu ori, cine știe, aceluși profesor zugrăvit de către De Amicis, bătrîmul care-l recunoaște pe tatăl micului erou din „Cuore” patruzeci de ani după ce l-a avut printre școlarii săi... Sînt cazuri cînd argumentul literar rămîne încredibil și vine să răstoarne prețetele fabricate comod.

Examenul de conștiință i-ar spune că a investit în capital sufleteș insuficient în formarea acelor oameni ale căror imagini s-au șters ca un abur a lungat de vînt, după o singură mișcare de revoluție terestră. Că a reținut numele și fizionomia elevilor cel mai puternic dotați? E firesc. Că nu l-a uitat nici pe îndrăgînitul, pe codăcii plutonului, pe cei care formau „cazurile cu necazurile”? Este de înțeles. Cei dintîi au impresionat pelucula memoriei prin intensitatea luminii; mîndria pentru înalta calitate a unor viitori membri ai societății noastre. Cel din a doua categorie au curențat anumite ambiții profesionale, au stimulat interesul educativ: i-a să demonstrăm că și atunci cînd e în burduf de cîine brinză bună poate fi valorificată!

Între extreme, cei nici prea-prea, nici foarte-foarte: candidații la uitare. Intr-adevăr, el le-a predat un număr de cunoștințe, l-a examinat periodic, le-a acordat calificativele corespunzătoare, i-a declarat promovați și, luîndu-și catalogul sub braț, i-a uitat. Instantaneu și definitiv.

Bine, dar ce-ar fi putut face mai mult? El e dascăl, nu carte de telefoane! A, multumesc, știu acest lucru; mai știu însă că a avut în față caractere, nu combinații de cîte șase cifre. Ar fi putut, de pildă, să se neliniștească pentru falsa mediocritate pe care cutare și-o arbora ca pe o haină străvezie de ploaie; să se supere pe suficiența cu care altul repeta fraze gata digerate de alții, niciodată de propria minte; să se revolte pe formula lui „las-că merge și-așa”, precece adoptată de un al treilea; să se mire și, intrigat, să scormonească sub cumințenia plată, a-morffă, frizidă indiferența a unui al patrulea; și așa mai departe, pînă la ultimul.

Descoperindu-i și, în cunoștință de cauză, înțelegînd cînd, cum și în ce măsură s'a intervină, cel dintîi efect (sau ultim) ar fi fost de ordin subiectiv: nu și-ar mai fi uitat nici un elev.

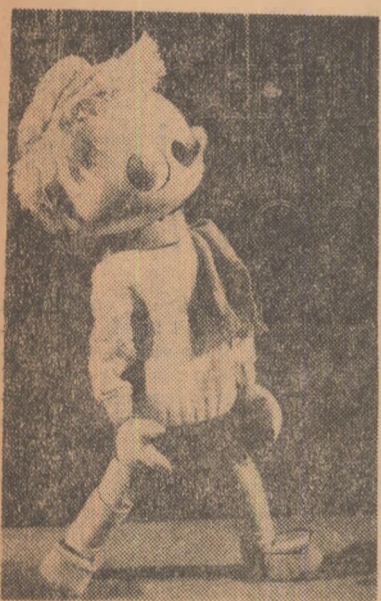
„Totuși pot eu să-i țîn minte pe toți?”

Măe, prietene. Depinde de sediul memoriei. Uite, sufletul, bunăoară, este un depozit extrem de încăpător. S-a dovedit de mult.

ȘTEFAN IUREȘ

Teatrul de păpuși și școala

pe fascinantă pe care o exercită păpușa asupra micilor spectatori. Ei se manifestă nestăvilit la spectacolele teatrelor de păpuși, cu exclamații încurajatoare sau dezaprobatoare, de bucurie sau de tristețe. Păpușa devine un erou, un model pozitiv sau negativ cu o mare forță de convingere.

După cum bine se știe, baza tematică-ideologică a unui spectacol o constituie textul dramatic; baza unei echipe o constituie, prin urmare, repertoriul ei. Din păcate, repertoriul echipelor de păpuși ale corpului didactic este încă, așa cum a dovedit-o recentul concurs, destul de sărac, de nesemnificativ, nearzind nici sursele îndrăzneală, nici suficiența originalitate, ci urmărind îndeaproape repertoriul teatrelor profesionale. Și cite inițiative nu pot fi luate. Cite teme, cite lecții din programa școlară nu pot fi „tratate” artistic cu două sau trei păpuși?

În grădinițele de copii, activitatea educativă poate căpăta cu ajutorul păpușii o plasticitate elevată. (În acest sens e foarte potrivită, de exemplu, piesa „Școala iepurașilor” de M. Panciov). Cu o lădiță-geamantan, cu un mic paravan și două-trei păpuși confecționate cu ajutorul (simbolic) al copiilor se pot crea câteva personaje familiare, se poate crea un erou, să zicem de felul lui Tândăriaș sau Așchiuța, care să intervină în toate acțiunile grupului. Pentru copiii din clasele I-III se pot dramatiza basme, pentru cei mai mari fragmente din proza clasicilor sau mici scene (o echipă bucurăsească a înfățișat de pildă, cu succes, „Conu Leonida față cu reacțiunea” de I.L. Caragiale).

În foarte puține cazuri — din păcate — au fost stimulați elevii să participe și ei în echipele de păpuși amatori. Există în acest sens o singură excepție: Liceul din Hirșova. Or, o mică echipă, o mică brigadă artistică de elevi, poate acționa foarte prompt și cu mijloace satirice eficiente în diverse împrejurări din viața școlii. În acest plan se impun inițiativele personale creatoare,

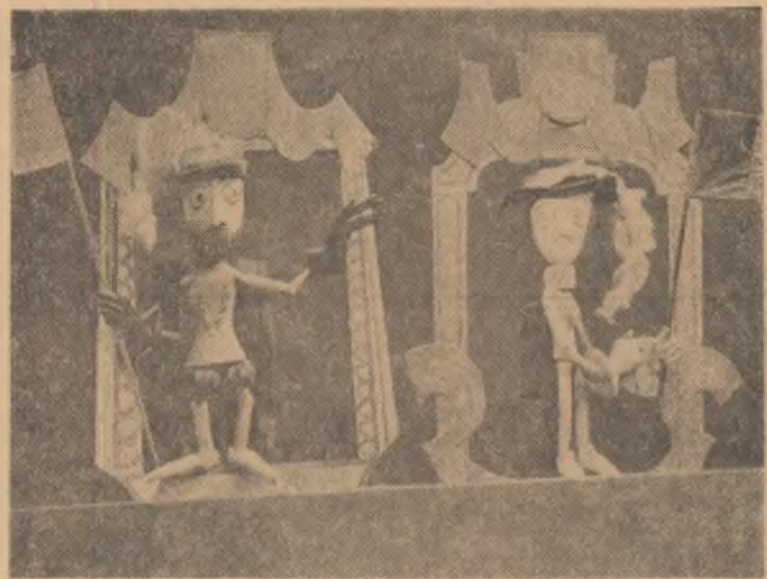
care, legate de realitatea directă, pot da rezultate bune. Echipa de elevi păpușari ar trebui înființată și stimulată mai ales în școlile pedagogice, ai căror absolvenți vor putea deveni și instructori artistici. Personal pledez pentru introducerea unor ore de artă păpușerească în școlile pedagogice și chiar la institutele pedagogice. Utilitatea lor e dincolo de orice îndoială.

Recomandabilă este și consultarea frecventă a materialelor editate de Casa centrală a creației populare (texte și indicații spectacolice). La rândul lor, teatrele profesionale pot avea un rol hotărâtor în sprijinirea echipelor de păpușari din rîndurile cadrelor didactice prin îndrumări legate nu numai de repertoriu, dar și regizorale, scenografice, tehnice. Într-adevăr, în afară de repertoriu, calitatea spectacolelor ține, în mare măsură, de interpretare. Așa vrea să mă refer aici, de exemplu, la dicție. În general trebuie să ne ferim de acea voce tipică „ex cathedra” care se manifestă mai ales prin tonurile înalte, dramatice.

Aspectul plastic trebuie să fie și el corespunzător. În această direcție ar putea fi antrenată să colaboreze cu echipele de păpușari profesorii de lucru manual, cercurile de artă plastică ale sindicatelor de învățămînt și chiar elevii talentați.

Activitatea păpușarilor amatori cere o muncă stăruitoare, eforturi, perseverență, dar ea poate aduce mari satisfacții educative și artistice, fiind un veritabil ajutor al școlii. Cred că în nici o altă ramură de activitate teatrală amator de păpuși nu poate avea o mai largă și mai complexă utilizare decât în activitatea școlară. Inițiativele, pasiunea, fantezia cadrelor didactice, înțelegerea deplină de către ele a rolului teatrului de păpuși poate lega strîns acest gen de artă de școală, de munca de educare a tineretului.

ALECU POPOVICI

Teatrul de păpuși — o interesantă, utilă și complexă activitate culturală, în care cadrele didactice pot obține succese însemnate. A dovedit-o, recent, și finala celui de al IV-lea festival biennial de teatru de amatori „I.L. Caragiale”, printre laureații cărora s-a aflat și o echipă de teatru de păpuși — echipa Casei de cultură din Bistrița, care a prezentat spectacolul „Comoara din ladă”. Un frumos succes, răsplătit de un premiu, a obținut la festival și formația de teatru de păpuși a sindicatului învățămînt din Orașul Gheorghiu-Dej, pentru spectacolul „Codite vopsite”. Cu o prospectivă (ce ascundea unele slăbiciuni) și cu cădură a fost interpretat și spectacolul echipei sindicatului din Pitești, cu piesa „Spaima dovlecilor”, a cărei tematică pleda pentru adevăr, pentru curaj, pentru cinste. La rîndul său, echipa sindicatului învățămînt din Zalău a prezentat un text scris de două autoare locale — Ana Band și Eva Gabor — „Mai multă minte decât putere”, o piesă care, deși puțin naivă, abordează probleme legate de universul copiilor. Mai notăm piese ca acelea prezentate de echipele sindicatelor de învățămînt din Brăila („Scufița Roșie”), din Brașov („Lăntșiorul fermecat” — dramatizarea unui basm popular) etc.

Este semnificativ faptul că un număr tot mai mare de cadre didactice se orientează, în activitatea lor culturală, spre teatrul de păpuși. Într-adevăr, bine minuită păpușa poate deveni un auxiliar de preț al activității școlare și extrașcolare. Nu numai copiii mici, care încă se mai joacă, în timpul liber, cu păpușa, dar și cei mai mari privesc cu simpatie personajul din cerșor sau din lemn vopsit care le pune „probleme” legate de micul lor univers, de activitatea din școală sau de acasă, de etică etc.

Din experiența mea personală de autor mi-am putut da desori seama de forța de atracție aproa-

Metodica

Limbile străine în învățămîntul de cultură generală

— O cercetare comparativă și propuneri —

Ultimele conferințe internaționale ale instructorilor publice, convocate de UNESCO și Biroul Internațional de Educație, la care au participat și delegații din țara noastră, au luat în discuție problema predării limbilor străine în școlile de cultură generală. Conferințele au fost pregătite de o amplă documentare furnizată de 108 țări. Ca urmare a dezbaterilor desfășurate au fost adoptate o serie de recomandări privind adăncirea studiului limbilor străine în școlile de cultură generală. Publicăm în această pagină extrase din sinteza stabilită pe baza datelor prezentate și din principalele recomandări adoptate.

Așa cum arată cercetarea comparativă a datelor culese în perioada de pregătire a consfățuirii, limbile moderne fac parte din disciplinele obligatorii în aproximativ 90 la sută din țările care au răspuns la anchetă. Numărul limbilor moderne predate variază între 1 și 4, cazurile cele mai frecvente fiind de două limbi (61 țări).

Numărul anilor consacrați studiului unei limbi străine în școlile secundare (care corespund claselor V—XII din țara noastră) variază între 3 și 9. Pentru prima limbă predată, durata cea mai frecventă este de 6 sau 7 ani.

În peste 50 la sută dintre țări, predarea limbilor străine începe înainte de școala secundară, fiind inclusă în programa ultimilor ani ai școlii primare. În mai multe țări există tendința de a începe studiul limbilor cu copiii și mai mici, din clasa întâi sau chiar de la grădiniță. Atunci cînd există o a doua limbă obligatorie, aceasta începe să fie predată concomitent cu prima limbă numai în 12 țări și în anumite categorii de școli secundare.

Telurile urmărite prin predarea limbilor moderne nu se mai limitează la însușirea acestora și a cunoștințelor literare — teluri care rămîn, bineînțeles, de mare importanță pentru formarea generală a elevului. Pe de o parte ele devin mai utilizate și mai practice, deoarece limba trebuie să servească în mod rapid ca mijloc de comunicare, iar pe de altă parte, se lărgesc o dată cu necesitatea dezvoltării colaborării pe plan internațional și a cunoașterii țărilor ale căror limbi fac obiectul studiului.

Metoda directă și studiul în limbă

predată, preconizate de mult timp, sînt larg răspîndite, deși se mai adoptă uneori și metoda gramaticală. Activitățile complementare care solicită participarea și inițiativa elevilor sînt admise într-o măsură măsurată, peste tot. În anumite țări se face chiar încercarea de a se preda și alte discipline în limba străină. În 25 de țări se recurge la sistemul asistenților străini, considerat drept o soluție favorabilă pentru creșterea de pronunțare și de conversație.

În circa o treime din țări metodele sînt indicate în instrucțiunile oficiale care însoțesc programele. În țările, care reprezintă un procent de 42 la sută, se dau sugestii în această privință, lăsîndu-se însă profesorii libertatea de a alege metodele. În sfîrșit, în 22 la sută dintre țări alegerea metodelor este lăsată în întregime la inițiativa profesorilor. Fie că metoda este precisă, sugerată sau lăsată la alegerea profesorilor, se dă în genere preferință metodelor active și orale, care sînt mai conforme scopului în primul rînd practic al predării.

Cel mai adesea se folosește o metodă mixtă: directă sau orală la început și gramaticală și scrisă, ulterior. Gramatica este predată, se pare, mai ales inductiv, în funcție de fraza învățată sau de textul citit. Se tinde ca limba maternă să fie folosită cît mai puțin posibil.

În țările în care se preconizează metodele active se recomandă complexarea exercițiilor auditive și orale de limbă, de vocabular și conversație, precum și activități diferite — precum concursuri, jocuri, dramatizări, cîntece etc. În multe țări se acordă un rol important bibliotecilor școlare, care trebuie să ofere în-deajuns de multe cărți pe înțelesul elevilor, scrise în limbile pe care le învață.

Cercurile sau cluburile de limbi străine nu sînt prea răspîndite. Ele sînt semnalate doar în 15 țări. În UR.S.S. se semnalează de asemenea seri în limbi străine pentru comemorarea unor mari personalități, scriitori și gânditori.

O dată cu perfecționarea mijloacelor tehnice de audiere și vizionare, folosirea mijloacelor audio-vizuale devine un factor din ce în ce mai important în predarea limbilor

străine. Dar în vreme ce mijloacele vizuale (imagini, afișe, diapozitive) sînt curent utilizate, pentru că sînt la îndemîna tuturor, mijloacele tehnice audio-vizuale mai costisitoare și mai greu de manevrat nu sînt încă foarte răspîndite, deși li se recomandă pretutindeni utilitatea și sînt recomandate. Cel mai curent utilizate (în circa 50 de țări) sînt discurile și filmele. Aparatele electromagnetice (benzi sonore, magne-

tofoane etc.) sînt mai rare, dar încep să se răspîndească. Laboratoarele fonetice există, dar în număr mic, în circa 20 de țări, printre care și Republica Socialistă România.

Utilizarea radioului ca auxiliar în învățămîntul limbilor străine este menționată în circa 30 la sută dintre țări. În sfîrșit, zece țări au început să utilizeze televiziunea pentru completarea predării limbilor străine.

- Locul rezervat predării limbilor moderne depinde de situația proprie fiecărei țări; se recomandă totuși ca cel puțin studiul unei limbi străine să figureze în planul de învățămînt al fiecărei clase din toate tipurile de școli secundare.
- Alegerea primei limbi străine poate, în general, să fie impusă de necesități de ordin cultural, geografic, etnic, economic etc.; cînd se predă și o a doua limbă străină, ar fi de dorit, ori de cîte ori este posibil, ca elevii să aibă posibilitatea de a alege între mai multe limbi străine în funcție de interesele sau necesitățile lor.
- Se recomandă ca studiul unei a doua limbi străine să nu înceapă mai înainte ca structurile lingvistice fundamentale ale primei limbi să fie însușite.
- Predarea limbilor moderne trebuie să servească, prin aspectele sale culturale și umane, la formarea spiritului și a caracterului, să contribuie la o mai bună înțelegere internațională și la stabilirea unei cooperări pașnice și prietenoase între popoare. De aceea programele trebuie să prevadă loc nu numai pentru literatură, dar și pentru informarea obiectivă asupra civilizației țărilor în care această limbă este vorbită, tin-

nindu-se totodată seama de posibilitățile intelectuale și de interesele elevilor.

● Este important ca inițierea în limba vorbită să precedă inițierea în limba scrisă, o pondere deosebită acordîndu-se de la început exercițiilor de audiere, pronunție și conversație. Nici gramatica, nici sintaxa, nu trebuie să fie neglijate; acestea trebuie pedate în așa fel încît, departe de a constitui un scop în sine, să contribuie la folosirea corectă a limbii străine în vorbire și scriere.

● Activitățile complementare care fac apel la participarea activă a elevilor trebuie să fie îndeajuns de numeroase și variate pentru a contribui la consolidarea și îmbogățirea cunoștințelor obținute.

● Este important ca manualele de limbi moderne să reflecte viața a cultura țărilor elevilor și a țărilor a căror limbă o învață, să fie atrăgătoare și ilustrate cu fotografii și gravuri, să se conformeze metodelor active prezentate.

● În cadrul acțiunilor internaționale este de dorit să se întreprindă studii și cercetări comparative privind predarea limbilor moderne și materialul didactic decelat.

BIBLIOGRAFIE

„Metodica predării agriculturii în școala generală”

„Revista învățămîntului superior”

Destinată cadrelor didactice universitare, abordînd și dezbătînd în paginile sale probleme

În prima parte metodică tratează despre unele probleme generale ale predării agriculturii în școala generală, cum sînt: progresul științei și predarea agriculturii, corelația dintre științele biologice și științele agriculturii. Sînt indicate de asemenea căile de aplicare a principiilor didactice la predarea agriculturii și se precizează baza materială necesară predării acestui obiect — laboratorul agricol, materialul didactic și terenul experimental școlar.

În partea a doua se expun problemele speciale de metodică a predării lecțiilor de agricultură în clasele V-VIII, metodică lecțiilor de laborator și metodică excursiilor și vizitelor didactice. Capitole speciale sînt destinate prezentării problemelor practicii agricole, folosirii mijloacelor audio-vizuale moderne în predarea lecțiilor de agricultură și documentării profesurii.

actuale ale școlii noastre superioare, „Revista învățămîntului superior” publică numeroase articole care, prin tematică și mod de tratare, interesează un cerc mult mai mare de cititori. Pentru diferiți specialiști din producție sau din instituțiile științifice și culturale, dar mai ales pentru membrii corpului didactic din școala de cultură generală, multe din articolele publicate în revistă prezintă un real interes și sînt de un incontestabil ajutor.

În acest sens semnalăm, în numerele apărute în cursul anului 1965, publicarea referatelor și dezbaterilor care au fost organizate de Ministerul Învățămîntului cu privire la obiectul unor științe și predarea acestora (literatură universală și comparată — nr. 4; geografia economică — nr. 5; învățămîntul chimiei — nr. 11), precum și articolele cu privire la sfera și obiectul unor ramuri noi ale științei contemporane (radiofizică — nr. 1; biofizică — nr. 2 etc), cu privire la unele probleme filozofice actuale (în numerele 1, 3, 5 etc). Deosebit de utile sînt pentru toți slujitorii școlii românești articolele de interes pedagogic general (de exemplu:

„Considerații privind conținutul pedagogic general”, de prof. N. Apostolescu — în nr. 3).

Tinînd seama de preocupările de cercetare științifică ale cadrelor didactice din școala de cultură generală, semnalăm atenția permanentă a revistei pentru dezbateri unor aspecte și probleme ale activității de cercetare și ale formării cadrelor de cercetători (unele articole — de pildă „Etica cercetării științifice” semnat de prof. dr. I. Spielman în nr. 2 — prezentînd un interes general).

În cursul anului 1965, „Revista învățămîntului superior” a publicat de asemenea articole de evocare a unor personalități valoroase ale culturii și învățămîntului nostru, precum și numeroase note și comentarii inserate în rubricile „Cronică”, „De peste hotare”, „Critică și bibliografie”.

Abonamentele la „Revista învățămîntului superior” se pot face, pentru anul 1966 — pînă la 18 ianuarie — la toate oficiile P.T.T.R., precum și la difuzorii voluntari din școli. Costul unui abonament anual; pentru instituții — 180 lei; individual — 96 lei (abonamentele se pot face și pe un semestru sau pe un trimestru).

CONCURS DE VERSURI ÎNCHINATE ȘCOLII

„Gazeta învățămîntului” organizează între 15 ianuarie și 15 martie 1966, un concurs de versuri închinat vieții școlare. Concursul este deschis scriitorilor, precum și creatorilor amatori.

Versurile vor avea ca temă viața din școală, frumusețea muncii de educator, vor reliefa profilul moral al omului crescut și educat în spiritul înalțelor idei ale umanismului socialist, ale patriotismului, ale păcii și prieteniei între popoare.

Manuscrisele vor fi trimise la redacția „Gazetei învățămîntului”, București, Piața Științei, cu specificația: „Pentru Concursul de versuri”. Ele vor purta un motto ales de autor și vor fi însoțite de un plic închis care să conțină numele autorului, adresa și motto-ul ales.

Lucrările valoroase vor fi publicate în „Gazeta învățămîntului”.

Se vor acorda următoarele premii:

Premiul I	3 000 lei	Premiul III	1 000 lei
Premiul II	2 000 „	Două mențiuni	a câte 500 lei

Correspondență

Prof. Laura Constantinescu, Liceul nr. 3 din Sibiu.

Problemele ridicate de dvs. în legătură cu tezele de la clasa a XI-a sînt demne de luat în discuție. Argumentînd necesitatea de a se menține tezele pe trimestrul al III-lea la această clasă, dvs. arătați că pregătirea lor ar ajuta elevii și în pregătirea examenului de maturitate. Mai mult, dvs. apreciați că ar fi util ca la anumite obiecte (română, matematică) să se dea lucrări scrise de două ore, în care elevii să fie puși în condiții similare cu cele de la examenul de maturitate. Menționăm și

remarca pe care o faceți cu privire la faptul că din cele 7 teze pe care le dau elevii clasei a XI-a doar două (la matematică și fizică) au profil realist, restul fiind pentru obiectele din categoria științelor umaniste, precum și observația în legătură cu faptul că la clasa a XI-a realia nu se dă teză la chimie, deși acest obiect figurează în programa examenului de maturitate.

Totul mîsurile în legătură cu tezele elevilor din clasa a XI-a au fost luate în urma considerării mai multor date, la care dvs. nu faceți referiri. Printre acestea, una din cele mai importante este evitarea

supraîncălzirii elevilor într-o etapă extrem de aglomerată a activității lor, în care trebuie să revadă și materia parcursă în clasele anterioare.

Prof. Marin D. Nicolae, Dîltești-Cîmpina.

Reținem din materialul dvs. ideea privind criteriile de organizare a lecțiilor deschise. Ni se pare justă părerea că lecția deschisă nu trebuie să fie neapărat o lecție model, ci o lecție care să prilejuiască discuții, să ofere posibilitatea unui real schimb de opinii privind valoarea și eficiența unor metode sau procedee pedagogice. Sîntem de

acord și cu faptul că nici nivelul claselor nu trebuie să constituie un criteriu în organizarea lecțiilor deschise. Dimpotrivă, ele pot avea loc în clase cu niveluri de pregătire diferite, pentru același motiv al necesității de a prilejui discuțarea unei largi sfere de probleme pedagogice. Cît privește faptul că o țînară profesora a reușit să țină o lecție cu adevărat frumoasă, nu ni se pare de loc un lucru surprinzător. Este foarte posibil, după cum este posibil ca un profesor vîrstnic să țină o lecție foarte slabă. Calitatea lecțiilor nu este obligatoriu condiționată de vîrsta profesorilor.

Vasile Ghica, Matea-Tecuci.

Problemele pe care le ridicăți dvs. sînt incontestabil probleme care cer noi soluții. Redăm dintre ele pe acelea care se pare că vă preocupă într-o mai largă măsură și care, de altfel, sînt și cele mai însemnate. „Studentii de la facultățile de filologie studiază, de-a lungul celor cinci ani, „Limba română contemporană” și „Literatură română” în circa 800 de ore de curs, iar felul cum trebuie predată această materie doar în 20 de ore de curs... În felul acesta profesorul de metodică este obligat să facă doar o însușire de metode și principii, și dea un model de plan de lecție și să trateze, cu totul și cu totul schematic, alte cîteva probleme. De aici și exigența față de profesorului respectiv, conjugată cu lipsa de interes a unor studenți pentru care examenul de metodică este fără problemă”. Această ultimă afirmație, ca și cea formulată

ceva mai jos în legătură cu practica pedagogică a studenților, despre care credeți că „nu se bucură de un suficient interes”, poate să vizeze un simplu caz particular, întîmplător. Am reprodus însă textul dvs. pentru a atrage atenția asupra existenței acestui pericol.

Nevoia unei mai profunde pregătiri de ordin metodic a viitorilor profesori este în mod îndreptățit explicată de dvs. prin referirea la situația tinerilor absolvenți ai facultăților, aflați la începutul activității lor profesionale, în fața unor probleme pedagogice pentru care studiile universitare nu i-au înarmat cu soluții. Din păcate, față de toate aceste probleme, propunerile formulate de dvs. sînt prea sumare. Un număr dublu de prelegeri de metodică și o consfățuire cu profesorii diriginți la începutul trimestrului nu pot răspunde pe deplin problemelor pe care vi le puneti.

Ion M. Dinu — Pitești.

Notarea elevilor, făcută cu simț de răspundere, este într-adevăr, așa cum subliniați dvs., o cerință importantă a învățămîntului. În mod just vă ridicăți împotriva profesorilor care nesocotesc totul educativ al notării, care presupun că singura lor obligație este aceea de a expune în fața clasei cuantumul de cunoștințe prevăzute în programa școlară a obiectului respectiv, fără a se interesa dacă elevii și-au însușit aceste cunoștințe și ce influență educativă au avut asupra lor. Este în-deprețțită și atitudinea critică față de profesorii care fac notări în salturi, mai mult în ultimele ore ale trimestrului. De bunăseamă că astfel de notări nu reflectă gradul de pregătire a elevilor, ele fiind făcute numai de mintuală. La fel, trebuie combătută practica acelor profesori care în primele ore ale trimestrului, pentru a-și trimida pe elevi, umplu cata-

loagele cu note de 2 și 3, socotind că astfel îi obligă să învețe cît mai temeinic la obiectele lor. Rezultatul acestei practici este tocmai contrariul celui scontat de cei ce o folosesc. Elevii, de cele mai multe ori, își pierd încrederea în propriile lor forte, lăsînd la o parte obiectul în cauză pe considerentul că oricît ar învața tot nu-și pot mulțumi profesorul.

Prof. Rista Popovici, șeful secției de învățămînt a raionului Deta.

Neîndoielnic, preocuparea secției de învățămînt de a iniția acțiuni menite să contribuie la perfecționarea muncii directorilor constituie un lucru pozitiv. Eficacitatea consfățuirii din Deta cu tema „Munca de îndrumare și control a directorului” a fost bineînțeles condiționată de calitatea referatului expus și a celor două lecții deschise. Sîntem și noi de părerea că, în concluziile lor pe mîginea lecțiilor la care

au asistat, directorii trebuie să arate, după ce au subliniat atît laturile negative cît și cele pozitive, ce a fost predominant în lecția profesorului.

Prof. Cornelia Tuțescu, Liceul nr. 2 „Frații Buzești” din Craiova.

Ni s-au pîrut judicioase aprecierile dvs. în legătură cu schimbul de experiență organizat pe linia predării matematice, pe marginea lecției deschise „Domeniul de definiție al funcțiilor”. Relevăm din scrisoarea dvs. faptul că Secția de învățămînt a Sfatului popular al orașului Craiova sprijină comisia metodică a școlii în acțiunea de popularizare a experienței pozitive. Datorită unor asemenea acțiuni, bine organizate și sprijinite de forurile școlare, metodele și procedeele înaintate de predare se pot generaliza, contribuind la ridicarea nivelului muncii într-un număr tot mai mare de școli.

Red.